

Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že neoprávnené zamestnávanie je v zmysle § 251a zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon trestným činom, nakoľko ten, kto neoprávnené zamestná osobu, ktorá sa na území Slovenskej republiky zdržiava v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom, hoci bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch postihnutý, sa potrestá odňatím slobody až na dva roky.

V prípade kvalifikovanej skutkovej podstaty tohto trestného činu, a to napríklad na osobe, ktorá je obeťou obchodovania s ľuďmi, sa trestná sadzba odňatia slobody zvyšuje na šesť mesiacov až tri roky.

Zákaz prijať službu, alebo prácu dodávanú prostredníctvom nelegálne zamestnaných fyzických osôb

S účinnosťou od 18. júna 2016 bol v právnom poriadku Slovenskej republiky zakotvený zákaz pre právnické osoby a fyzické osoby – podnikateľov prijívať prácu, alebo službu, dodávanú na základe zmluvy poskytovateľom služby prostredníctvom fyzickej osoby, ktorú tento nelegálne zamestnáva.

Uvedené sa týka:

- cezhraničného poskytovania služby po dobu presahujúcu päť dní v období 12 mesiacov od prvého poskytnutia služby alebo,
- vnútroštátnej dodávky práce, alebo cezhraničnej dodávky práce (dočasného pridelenia zamestnancov).

Na tento účel má odberateľ služby, alebo práce právo žiadať od poskytovateľa služby v nevyhnutnom rozsahu poskytnutie dokladov a osobných údajov fyzických osôb, prostredníctvom ktorých je mu dodávaná práca, alebo služba, ktoré sú potrebné na to, aby si tento mohol skontrolovať, či poskytovateľ služby neporušuje zákaz nelegálneho zamestnávania.

Poskytovateľ služby je povinný takejto žiadosti vyhovieť a bezodkladne tieto údaje a informácie odberateľovi služby v nevyhnutnom rozsahu poskytnúť.

Porušenie zákazu prijať takúto službu, alebo prácu je sankcionované pokutou v rovnakej výške ako je tomu v prípade nelegálneho zamestnávania, t. j. v sume **od 2 000 eur do 200 000 eur**.

V prípade, ak sa porušenie uvedeného zákazu vzťahuje na dve a viaceré nelegálne zamestnávané fyzické osoby súčasne, tak sa suma minimálne ukladanej pokuty zvyšuje na najmenej **5 000 eur**.

Pri identifikácii dokladov, ktoré sú potrebné na to, aby právnická osoba, alebo fyzická osoba, ktorá je podnikateľom, mohli skontrolovať, či poskytovateľ služby neporušuje zákaz nelegálneho zamestnávania, je potrebné vziať do úvahy definície nelegálneho zamestnávania tak, ako sú uvedené v zákone č. 82/2005 Z. z.

Z uvedených definícií je zrejmé, že pod týmito dokladmi treba rozumieť:

- písomne založenú pracovnú zmluvu, niektorú z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, prípadne služobnú zmluvu,
- doklad preukazujúci včasné splnenie prihlasovacej povinnosti voči Sociálnej poisťovni (najmä registračný list zamestnanca, alebo formulár PD A1),
- v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín aj doklady preukazujúce splnenie podmienok na ich zamestnávanie podľa osobitného predpisu (napr. povolenie na zamestnanie a udelený prechodný pobyt na účel zamestnania), prípadne aj doklady preukazujúce legálnosť pobytu zamestnanca na území Slovenskej republiky (napr. dokladom o udelení prechodného pobytu).

Nelegálna práca

Zatiaľ, čo nelegálne zamestnávanie sa týka zamestnávateľov (právnických osôb, alebo fyzických osôb, podnikateľov), slovenský právny poriadok postihuje aj priamo zamestnancov, ktorí vykonávajú prácu nelegálne.

O nelegálnom výkone práce možno hovoriť, pokiaľ zamestnanec nemá so svojím zamestnávateľom písomne založený pracovnoprávny vzťah, alebo štátnozamestnanecký pomer.

Nelegálnou prácou je taktiež výkon práce štátnym príslušníkom tretej krajiny, u ktorého nie sú splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa zákona o službách zamestnanosti (situácie pokiaľ zamestnanec napríklad nemá udelený prechodný pobyt na účel zamestnania, nie je držiteľom modrej karty Európskej únie, nemá povolenie na zamestnanie, ak je potrebné, a podobne).

Výkon nelegálnej práce je priestupkom, za ktorý zamestnancovi hrozí pokuta **do výšky 331 eur**.

Nelegálne pracujúcim zamestnancom, ktorí sú zároveň evidovaní na úrade práce, taktiež hrozí vyradenie z evidencie uchádzačov o zamestnanie.

V prípade, ak máte otázky, neváhajte a kontaktujte príslušný inšpektorát práce, kde vám inšpektori práce poskytnú bezplatné poradenstvo k problematike týkajúcej sa dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania.

Pokiaľ viete o prípadoch nelegálneho zamestnávania vo vašom okolí, môžete sa s podnetom obrátiť na niektorý z inšpektorátov práce, prípadne tak môžete urobiť prostredníctvom webovej stránky Národného inšpektorátu práce.

Kontakty na inšpektoráty nájdete na webovej stránke www.ip.gov.sk

**BEZPLATNÁ PROTIKORUPČNÁ LINKA
NÁRODNÉHO INŠPEKTORÁTU PRÁCE**

0800 500 205

NÁRODNÝ INŠPEKTORÁT PRÁCE

PRAVIDLÁ DOBREJ PRAXE
NELEGÁLNE ZAMESTNÁVANIE

odbor riadenia inšpekcie práce

Autor: Mgr. Kamil Košík
kamil.kosik@ip.gov.sk

Grafická úprava: Mgr. et Mgr. Eduard Popovič

December 2016

www.ip.gov.sk

Túto brožúru predkladáme širokej verejnosti v záujme rozširovania povedomia o nelegálnom zamestnávaní, jeho pochopenia ako aj predchádzania výskytu tohto fenoménu.

Obsahom tohto materiálu je najmä vymedzenie nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce, návod ako dodržiavať zákaz nelegálneho zamestnávania, vymedzenie príslušných orgánov disponujúcich kontrolnými oprávneniami, ale aj priblíženie zodpovednosti za nelegálne zamestnávania a porušenie zákazu prijať službu, alebo prácu dodávanú prostredníctvom nelegálne zamestnaných fyzických osôb.

Čo je nelegálne zamestnávanie?

Nelegálne zamestnávanie je závažným protispoločenským konaním, ktoré je upravené predpismi pracovného, správneho, a dokonca aj trestného práva.

Toto protiprávne konanie vymedzuje zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon č. 82/2005 Z. z.“) ako zamestnávanie právnickou osobou, alebo fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, pokiaľ dochádza k využívaniu závislej práce:

- fyzickej osoby bez založenia pracovnoprávneho vzťahu, alebo štátnozamestnaneckého pomeru,
- fyzickej osoby so založeným pracovnoprávnym vzťahom, alebo štátnozamestnaneckým pomerom za súčasného nesplnenia prihlasovacej povinnosti voči Sociálnej poisťovni podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení,
- štátneho príslušníka tretej krajiny, u ktorého nie sú splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti (ďalej „zákon o službách zamestnanosti“).

Nelegálnym zamestnávaním napokon je aj zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore so zákonom č. 404/2011

Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o pobyte cudzincov“), prípadne zákonom č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o azyle“) a ktorý vykonáva závislú prácu. V tomto prípade je za nelegálne zamestnávanie zodpovedná nielen fyzická osoba, podnikateľ alebo právnická osoba, ale aj každá fyzická osoba.

Čo teda urobiť v záujme neporušenia zákazu nelegálneho zamestnávania?

Je potrebné, aby každý zamestnávateľ, ktorý je právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, dbal vo vlastnom záujme pred prijatím zamestnanca do zamestnania na nasledovné:

- uzatvoril so zamestnancom pracovnoprávny vzťah, alebo štátnozamestnanecký pomer v predpísanej písomnej forme (na základe pracovnej zmluvy, služobnej zmluvy prípadne za podmienok stanovených Zákonníkom práce aj niektovej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru),
- prihlásil zamestnanca do registra poistencov a sporetel'ov starobného dôchodkového sporenia vedeného Sociálnou poisťovňou najneskôr pred začatím výkonu činnosti zamestnanca.

V prípade ak zamestnávateľ plánuje zamestnať osobu, ktorá je štátnym príslušníkom tretej krajiny (krajiny, ktorá nie je členským štátom Európskej únie, iným zmluvným štátom Dohody o Európskom hospodárskom priestore, alebo Švajčiarskou konfederáciou), alebo osobu bez štátnej príslušnosti, je potrebné aj:

- overiť si, či u tejto osoby sú splnené podmienky na jej zamestnávanie podľa zákona o službách zamestnanosti (či má napríklad udelený prechodný pobyt na účel zamestnania, prípadne je držiteľom modrej karty Európskej únie, prípadne má povolenie na zamestnanie, ak je potrebné a podobne)

- overiť si, či sa táto osoba zdržiava na území Slovenskej republiky v súlade so zákonom o pobyte cudzincov, prípadne so zákonom o azyle (napríklad má policajným útvaram udelený prechodný pobyt, trvalý pobyt a podobne).

!!! Overiť si legálnosť pobytu osoby – príslušníka tretej krajiny na území Slovenskej republiky odporúčame uskutočniť aj fyzickým osobám nepodnikateľom, ktoré majú v úmysle štátneho príslušníka tretej krajiny zamestnať, vzhľadom k tomu, že v tomto prípade sú taktiež zodpovedné za prípadné nelegálne zamestnávanie, a to v plnom rozsahu !!!

Čo nie je nelegálne zamestnávanie ?

Jediná výnimka umožňujúca vyhnúť sa zodpovednosti za nelegálne zamestnávanie sa týka fyzických osôb – podnikateľov, pokiaľ pre týchto vykonávajú prácu:

- príbuzní v priamom rade, súrodenci, alebo manželia,
- ktorí sú však zároveň dôchodkovo poistení, sú poberteľmi dôchodku, alebo sú žiakmi, alebo študentami do 26 rokov veku.

Kto je oprávnený kontrolovať nelegálne zamestnávanie?

Nelegálne zamestnávanie sú oprávnené kontrolovať:

- inšpektoráty práce
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- úrady práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Sankcie za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania

Právne predpisy Slovenskej republiky zakotvujú v súvislosti s nelegálnym zamestnávaním viaceré sankcie, a to peňažnej ako aj nepeňažnej povahy.

K peňažným sankciám patrí možnosť kontrolných orgánov uložiť zamestnávateľovi, alebo fyzickej osobe za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania pokutu v sume **od 2 000 eur do 200 000 eur**.

V prípade zistenia nelegálneho zamestnávania dvoch a viacerých fyzických osôb súčasne sa suma minimálne ukladanej pokuty zvyšuje najmenej **na 5 000 eur**.

K nepeňažným sankciám patrí zápis do centrálného verejne prístupného zoznamu fyzických osôb a právnických osôb, ktoré v predchádzajúcich piatich rokoch porušili zákaz nelegálneho zamestnávania. Tento zoznam vedie Národný inšpektorát práce a je ho možné nájsť na internetovej stránke: <http://www.ip.gov.sk/o-nas/osvedceniapreukazyopravnieniaregistre/registre/centralny-register-nelegalneho-zamestnavania>

Inšpektoráty práce taktiež vydávajú na požiadanie potvrdenie o tom, že ku dňu požiadania nebolo zistené porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania vzhľadom k tomu, že toto je potrebné napríklad za účelom:

- poskytnutia dotácie podľa zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy,
- poskytnutia pomoci a podpory podľa zákona č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva,
- účasti na verejnom obstarávaní podľa zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní.

Opakované porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania sa taktiež považuje za osobitne závažné porušenie na účely zrušenia živnostenského oprávnenia.